

**Προσχέδιο έκθεσης του
προγράμματος της ETUCE
«Πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας
στα σχολεία»**

Αυτή η αναφορά έχει συνταχθεί στο πλαίσιο ενός προγράμματος με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG EMPL “Μέτρα πληροφόρησης και κατάρτισης για οργανώσεις εργαζομένων» Budget Heading 04.03.03.02

1.	Εισαγωγή.....	3
2.	Έννοιες και ορισμοί: βία και παρενόχληση	6
3.	Επισκόπηση σε εθνικά πλαίσια και νομικά πλαίσια/διατάξεις και βία στην εργασία και στην εκπαίδευση.....	11
4.	Βασικά θέματα	16
	4.1.Εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και των διευθυντών σχολείου.....	16
	4.2. Σχολικά Σχέδια Δράσης και Σχολικό Αναλυτικό Πρόγραμμα (περιεχόμενο και δεξιότητες).....	19
	4.3.Λύσεις συνεργασιών.....	21
5.	Επίπεδο Συνδικάτων	24
6.	Παράρτημα	26

1. Εισαγωγή

Τα σχολεία, που είναι το εργασιακό περιβάλλον για τους εκπαιδευτικούς και το άλλο προσωπικό του σχολείου καθώς και το μαθησιακό περιβάλλον για τους νέους, πρέπει να είναι ασφαλή και σίγουρα, ώστε να διασφαλίσουν την καλύτερη δυνατή κατάσταση για τη διδασκαλία και τη μάθηση.

Γενικά, τα σχολεία είναι χώροι οργανωμένοι με πειθαρχία, στα οποία τα παιδιά και οι νέοι καθώς επίσης και οι εκπαιδευτικοί και οι άλλοι εργαζόμενοι στην εκπαίδευση αισθάνονται ασφαλείς. Στις περιπτώσεις που συγκεντρώνονται στατιστικές ή δημοσιοποιούνται αποτελέσματα σχολικών επιθεωρήσεων, τα σχολεία εγκωμιάζονται συχνά για αυτά ακριβώς τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Πράγματι, μερικές φορές τονίζεται ότι για παιδιά από δυσλειτουργικές οικογένειες, που ζουν σε φτωχική κατοικία ή με άλλες δυσκολίες που προκύπτουν από την οικογενειακή ένδεια, το σχολείο αντιπροσωπεύει ένα χώρο ασφάλειας για τους νέους.

Εντούτοις, όταν εμφανίζονται βίαια περιστατικά στα σχολεία, εμποδίζουν τη διδασκαλία και έχουν επιζήμια επίδραση στο εργασιακό περιβάλλον των εκπαιδευτικών και στην ποιότητα της εκπαίδευσης των μαθητών. Ενώ η συχνότητα περιστατικών σοβαρότερης βίας παραμένει χαμηλή, οποιοδήποτε βίαιο γεγονός μπορεί να προκαλεί δυσφορία και σε εκείνους που εμπλέκονται άμεσα και σε εκείνους που παρευρίσκονται ως μάρτυρες, είτε αυτοί είναι προσωπικό είτε είναι σπουδαστές/μαθητές.

Είναι επομένως επιβεβλημένο να ληφθούν μέτρα στα σχολεία με σκοπό να αποτραπεί η βία στα σχολεία και να διευκολυνθεί μια ατμόσφαιρα, στην οποία τα παιδιά μπορούν να μάθουν και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εκτελέσουν την εργασία τους σε ένα θετικό, υγιές και ασφαλές περιβάλλον.

Τα αποτελέσματα από μια έρευνα της ΕΕ το 2000 δείχνουν ότι το 4% των υπαλλήλων υφίστανται βία στην εργασία (μέσα ή έξω από τον εργασιακό χώρο). Επιπλέον, το 12% των εργαζομένων στον τομέα της εκπαίδευσης έχουν υποστεί εκφοβισμό (γνωστό ως ατομικό ή ομαδικό «bullying/mobbing»)¹. Το 2000, το 11% των υπαλλήλων στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης είχε υποστεί φυσική βία κατά τη διάρκεια των τελευταίων 12 μηνών. Τα στοιχεία υποδεικνύουν ότι η φυσική βία από ανθρώπους που δεν είναι συνάδελφοι είναι πιο συνηθής: το 1,5% όλων των εργαζομένων στην ΕΕ είχαν υποστεί βία από συναδέλφους, ενώ το 4,1% ανέφερε ότι υπέστη βία από άτομα έξω από τον εργασιακό χώρο.²

Η βία μεταξύ των μαθητών, που θεωρείται ότι περιλαμβάνει φυσική και ψυχολογική βία, και από τους μαθητές προς τους εκπαιδευτικούς και το άλλο προσωπικό του σχολείου, αναφέρεται ως αυξανόμενο πρόβλημα στα σχολεία σε όλη την Ευρώπη. Συμβαίνει, εντούτοις, να μην συγκεντρώνονται στατιστικές σε ομοειδή βάση για ολόκληρη την Ευρώπη και σε πολλές περιπτώσεις δεν αντιπαραβάλλονται σε εθνικό επίπεδο. Η αναφερόμενη κατάσταση είναι, επομένως, ως ένα ορισμένο βαθμό, αφηγήσεις. Εν τούτοις, η βία στα σχολεία αποτελεί έναν

¹ FACTS 47, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Υγεία και την Ασφάλεια. Βασισμένη στην “Τρίτη Ευρωπαϊκή Έρευνα για τις Συνθήκες Εργασίας 2000”, από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας.

² “Βία, εκφοβισμός και παρενόχληση στον χώρο εργασίας”, Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας.

περιορισμό της προστασίας των όρων υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, όπως αυτή διαφυλάσσεται από την Οδηγία-Πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία.³

Επιπλέον, με δεδομένο ότι, όταν εμφανίζεται, η βία αναστατώνει τη διδασκαλία και τη μάθηση, αναγνωρίζεται ότι οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται συγκεκριμένη γνώση και δεξιότητες για να προβλέψουν και να αποτρέψουν περιστατικά εκφοβισμού και βίας, και για να τα αντιμετωπίσουν, όταν εμφανίζονται. Για αυτόν τον λόγο, είναι σημαντικό να επιτραπεί στα εκπαιδευτικά συνδικάτα να ανταλλάσσουν εμπειρίες σχετικά με την καλύτερη πρακτική και να παρασχεθεί στους εκπαιδευτικούς η γνώση, οι δεξιότητες και η κατάρτιση για να αποτρέψουν και να αντιμετωπίζουν αυτές τις καταστάσεις στα σχολεία. Η γενική ανησυχία είναι σχετικά με το μαθησιακό περιβάλλον και το εργασιακό περιβάλλον, για τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς αντίστοιχα. Η βία στα σχολεία είναι ένα σύνθετο φαινόμενο που έχει επιπτώσεις όχι μόνο στους εκπαιδευτικούς και τα συνδικάτα τους, αλλά και άλλους εμπλεκόμενους στην εκπαίδευση. Τέσσερις κύριες σχέσεις πρέπει να ληφθούν υπόψη στην προσπάθεια να εξεταστούν και να αποτραπούν τα βίαια περιστατικά στα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αυτές οι σχέσεις είναι: μαθητής με μαθητή, μαθητής με εκπαιδευτικό, εκπαιδευτικός με εκπαιδευτικό και γονέας με εκπαιδευτικό (ο γονέας θα μπορούσε επίσης να αντικατασταθεί από οποιοδήποτε τρίτο μέρος π.χ., αδέρφια, προηγούμενους σπουδαστές, κ.λπ. που βρίσκονται έξω από τον εργασιακό χώρο). Η βία εμποδίζει την ανάπτυξη των ατομικών ικανοτήτων. Για αυτόν τον λόγο, η πάλη ενάντια στη βία στα σχολεία θα έχει θετικό αντίκτυπο στην πάλη ενάντια στη βία στην κοινωνία συνολικά.

Σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες, τα μέτρα που αναπτύσσονται για να αποτρέψουν τη βία στα σχολεία έχουν αποδειχθεί επιτυχή, κάτι που υπογραμμίζει το πιθανό όφελος της ανταλλαγής εμπειρίας για την καλύτερη πρακτική και μιας ανάλυσης της δυνατότητας μεταφοράς της καλύτερης πρακτικής.

Το 1999, συντάχθηκε το Έγγραφο Πολιτικής της ETUCE από μία συμβουλευτική επιτροπή που διορίστηκε από την Εκτελεστική Επιτροπή/ΔΣ της ETUCE. Συζητήθηκε στη διάσκεψη Στρογγυλής Τραπέζης της ETUCE στις 3 και 4 Φεβρουαρίου 1999 και υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση της ETUCE τον Μάιο του 1999. Σχετικά συμπεράσματα αποτυπώθηκαν στο εν λόγω έγγραφο, όπως η ανάγκη για αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών και συνέχιση της επαγγελματικής ανάπτυξης για την κάλυψη αυτού του ζητήματος, η σημασία της υποστήριξης άλλων επαγγελματιών, συμπεριλαμβανομένων ψυχολόγων, θεραπευτών και συμβούλων, στην αντιμετώπιση του εκφοβισμού και των θυμάτων του εκφοβισμού, καθώς και η σπουδαιότητα της διοίκησης, της εποικοδομητικής διαχείρισης συγκρούσεων και των σχολικών σχεδίων δράσης. Το τωρινό πρόγραμμα πρέπει να θεωρηθεί ως έγκαιρη επισκόπηση ζητημάτων που αντιμετωπίστηκαν ήδη από την ETUCE το 1999, αλλά που εξακολουθούν να προκαλούν ανησυχία για τους εκπαιδευτικούς και τους σπουδαστές/μαθητές.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Αυτόνομη Συμφωνία-Πλαίσιο για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία, που έχει υπογραφεί από τους Ευρωπαίους κοινωνικούς εταίρους UNICE, UEAPME, CEEP και την ETUC (καθώς και την επιτροπή-σύνδεσμο EUROCADRES/CEC) τον Μάρτιο 2007, δίνει στο συνδικαλιστικό κίνημα ένα πρόσθετο εργαλείο για την ανάλυση όλων των

³ Οδηγία 89/391/EEC σχετικά με την εισαγωγή μέτρων για την ενθάρρυνση βελτιώσεων στην υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων στην εργασία τους.

μορφών βίας και παρενόχλησης στον εργασιακό χώρο. Για αυτόν τον λόγο, η ETUCE εφαρμόζει το πρόγραμμα «Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στα Σχολεία», το οποίο στοχεύει στην επίτευξη τριών κύριων στόχων. Ο πρώτος στόχος περιλαμβάνει την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των συνδικάτων, προκειμένου να προσδιοριστεί η καλύτερη πρακτική στα βασικά θέματα και να αναλυθεί η δυνατότητα μεταφοράς αυτής της καλύτερης πρακτικής στις διάφορες χώρες μέσα στην ΕΕ/ΕΖΕΣ και τις υποψήφιες χώρες, προσφέροντας στους εκπαιδευτικούς διάφορες επιλογές για την αντιμετώπιση της κακής και βίαιης συμπεριφοράς των σπουδαστών. Η παροχή πληροφοριών στα εκπαιδευτικά συνδικάτα για την *Αυτόνομη Συμφωνία-Πλαίσιο για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία* «από την προοπτική των εκπαιδευτικών» θα αποτελέσει τον δεύτερο στόχο του προγράμματος. Ένας Οδηγός Εφαρμογής της ETUCE σχετικά με την Ευρωπαϊκή Αυτόνομη Συμφωνία-Πλαίσιο για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία θα αναπτυχθεί και θα διαδοθεί στις οργανώσεις μέλη. Τρίτον, η ανάπτυξη της πολιτικής της ETUCE για την παρενόχληση και τη βία στην εργασία στον τομέα της εκπαίδευσης θα είναι ο απώτερος στόχος του προγράμματος. Θα συνταχθεί ένα έγγραφο πολιτικής της ETUCE, συμπεριλαμβανομένων των συστάσεων σχετικά με την εφαρμογή της συμφωνίας-πλαισίου σε εθνικό επίπεδο

Η παρούσα έκθεση στοχεύει στο να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τη διευκόλυνση της συζήτησης και της ανταλλαγής των εμπειριών μεταξύ των οργανώσεων-μελών της ETUCE. Είναι βασισμένη στην εμπειρία και τις πληροφορίες που συγκεντρώνονται από πέντε εκπαιδευτικά συνδικάτα-εταίρους στο πρόγραμμα - SEB (Βουλγαρία), GEW (Γερμανία), FECCOO (Ισπανία), Lärarforbundet (Σουηδία) και NUT (Ηνωμένο Βασίλειο). Προορίζεται να χρησιμεύσει ως βασικό έγγραφο σε ένα σεμινάριο της ETUCE που θα πραγματοποιηθεί στη Μαδρίτη στις 3 και 4 Απριλίου 2008. Αυτό το γεγονός θα ξαναρχίσει τη συζήτηση σχετικά με τη βία στα σχολεία και σχετικά με την παρενόχληση και τη βία στην εργασία. Μια περαιτέρω διάσκεψη θα διοργανωθεί στη Σόφια τον Ιούνιο 2008, στην οποία θα διεξαχθεί περαιτέρω συζήτηση σχετικά με την κατάλληλη συνδικαλιστική δραστηριότητα, θα συζητηθεί ο Οδηγός Εφαρμογής της ETUCE σχετικά με την Ευρωπαϊκή Συμφωνία-Πλαίσιο και το πολιτικό έγγραφο της ETUCE για τη βία στα σχολεία. Από εκεί και πέρα, η πρόθεση είναι να παραχθούν πρακτική καθοδήγηση και εργαλεία προσανατολισμένα στη δράση, για να υποστηρίξουν την εργασία όλων των συνεργαζομένων σε αυτό το θέμα.

2. Έννοιες και ορισμοί: βία και παρενόχληση

Τα αποτελέσματα διαφόρων μελετών δείχνουν ότι οι συνέπειες της φυσικής βίας και της διανοητικής παρενόχλησης μπορούν να είναι πολύ επιβλαβείς, και στα θύματα και στην εργασιακή κοινότητα.

Οι ορισμοί και των δύο εννοιών ποικίλλουν ανάλογα με διάφορους παράγοντες, όπως τις απόψεις των ερευνητών, τον φορέα που καθορίζει την έννοια, τη φύση των κειμένων, το πολιτιστικό και εθνικό πλαίσιο, κλπ.

Σύμφωνα με την έρευνα που διεξήχθη από τους Vittorio Di Martino, Helge Hoel και Cary L. Cooper για την έκθεση *«Αποτροπή της βίας και της παρενόχλησης στον εργασιακό χώρο»* από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας,⁴ οι πρώτες

⁴ «Αποτροπή της βίας και της παρενόχλησης στον χώρο εργασίας», από τους Vittorio Di Martino, Helge Hoel και Cary L. Cooper. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Commission, 2003.

σημαντικές προσπάθειες προς έναν κοινό καθορισμό σχετικά με την παρενόχληση και τη βία στην εργασία έγιναν από μια ειδική συνεδρίαση που οργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Δουβλίνο τον Μάιο του 1999. Προτάθηκε ο ακόλουθος ορισμός:

Γεγονότα στα οποία πρόσωπα γίνονται αντικείμενο κακομεταχείρισης, απειλών ή επιθέσεων σε περιστάσεις που σχετίζονται με την εργασία τους, που περιλαμβάνουν μια ρητή ή υπονοούμενη πρόκληση για την ασφάλεια, την ευημερία και την υγεία τους.

Τρεις νομικοί όροι εμφανίζονται σε αυτόν τον ορισμό (Chapell και Di Martino, 2000):

Κακομεταχείριση: Συμπεριφορές που απέχουν από λογική συμπεριφορά και περιλαμβάνουν κατάχρηση σωματικής ή ψυχολογικής δύναμης.

Απειλές: Η απειλή του θανάτου, ή η ανακοίνωση πρόθεσης να προκληθεί βλάβη σε ένα πρόσωπο ή να προκληθεί βλάβη στην ιδιοκτησία του.

Επίθεση: Οποιαδήποτε προσπάθεια για φυσικό τραυματισμό ή επίθεση σε ένα πρόσωπο, συμπεριλαμβανομένης της πραγματικής φυσικής βλάβης.

Σύμφωνα με την παραπάνω έρευνα, η κακομεταχείριση καλύπτει όλες τις μορφές παρενόχλησης, συμπεριλαμβανομένων των σεξουαλικών και φυλετικών παρενοχλήσεων, του ατομικού και του ομαδικού εκφοβισμού.

Όσον αφορά στις διαφορές μεταξύ του ατομικού και του ομαδικού εκφοβισμού, η προαναφερθείσα έκθεση του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας εξηγεί ότι, ενώ και οι δύο έννοιες διαφοροποιήθηκαν αρχικά σε σχέση με τον ομαδικό (mobbing) ή τον ατομικό (“bullying”), αυτές οι έννοιες συγκλίνουν προς την ίδια σημασία, εφόσον επικρατεί η χρήση τους ανάλογα με τη χώρα (δηλ. η Γερμανία και οι Σκανδιναβικές χώρες χρησιμοποιούν κυρίως τον όρο «mobbing», ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία ο συνηθέστερα αποδεκτός όρος θα ήταν το «bullying»). Πρέπει να σημειωθεί ότι οι γλωσσικές και πολιτιστικές διαφορές στα κράτη μέλη της ΕΕ το καθιστούν δύσκολο να βρεθούν κοινοί ορισμοί και στις δύο έννοιες.

Σε σχέση με τον διαχωρισμό μεταξύ φυσικής και ψυχολογικής βίας, η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας χρησιμοποιεί τις ακόλουθες έννοιες:

Φυσική βία: Η χρήση της φυσικής δύναμης ενάντια σε κάποιο πρόσωπο ή ομάδα που οδηγούν στη φυσική, σεξουαλική ή ψυχολογική βλάβη.

Παρενόχληση, εκφοβισμός ή ψυχολογική βία: Σκόπιμη χρήση δύναμης ενάντια σε κάποιο πρόσωπο ή ομάδα που μπορεί να προκαλέσει βλάβη στη φυσική, διανοητική, πνευματική, ηθική ή κοινωνική ανάπτυξη.

Οι ακόλουθες ευρωπαϊκές οδηγίες καλύπτουν τις έννοιες της παρενόχλησης ως τμήμα της έννοιας των διακρίσεων:

Οδηγία 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου της 29ης Ιουνίου 2000 για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των προσώπων ανεξάρτητα από φυλετική ή εθνική προέλευση:

Άρθρο 2

Εννοια της διάκρισης

1. Για τους σκοπούς της Οδηγίας αυτής, η αρχή της ίσης μεταχείρισης θα σημαίνει ότι δεν θα υπάρξει καμία άμεση ή έμμεση διάκριση βασισμένη στη φυλετική ή εθνική προέλευση.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1:

(α) άμεση διάκριση θα θεωρηθεί ότι συμβαίνει όταν ένα άτομο αντιμετωπίζεται λιγότερο ευνοϊκά από κάποιο άλλο, αντιμετωπίστηκε ή θα αντιμετωπιζόταν σε μια παρόμοια κατάσταση με τη δικαιολογία της φυλετικής ή της εθνικής προέλευσης

(β) έμμεση διάκριση θα θεωρηθεί ότι συμβαίνει όταν μία προφανώς ουδέτερη διάταξη, ένα κριτήριο ή μια πρακτική θα έβαζαν πρόσωπα φυλετικής ή εθνικής προέλευσης σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση έναντι άλλων προσώπων, εκτός αν εκείνη η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική δικαιολογούνται αντικειμενικά με έναν νόμιμο στόχο και τα μέσα για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι σωστά και αναγκαία.

3. Η παρενόχληση θα θεωρηθεί ως διάκριση σύμφωνα με την παράγραφο 1, όταν πραγματοποιείται μια ανεπιθύμητη συμπεριφορά σχετική με τη φυλετική ή εθνική προέλευση με σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας ενός προσώπου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, υποβαθμιστικού, ταπεινωτικού ή δυσάρεστου περιβάλλοντος. Σε αυτό το πλαίσιο, η έννοια της παρενόχλησης μπορεί να καθοριστεί σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και την πρακτική των Κρατών Μελών.

4. Η παρότρυνση για διάκριση εις βάρος προσώπων με τη δικαιολογία της φυλετικής ή εθνικής προέλευσης θα θεωρηθεί ως διάκριση σύμφωνα με την έννοια της παραγράφου 1.

Σύμφωνα με τον στόχο που καθορίζεται στο άρθρο 3, «... αυτή η Οδηγία θα ισχύσει για όλα τα πρόσωπα, όσον αφορά και στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων υπηρεσιών, σε σχέση με:

(α) τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, στην αυτό-απασχόληση και στο επάγγελμα, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, οποιοσδήποτε κι αν είναι ο κλάδος της δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης σε αυτήν,

(β) την πρόσβαση σε όλους τους τύπους και σε όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής εκπαίδευσης, μεταγενέστερης επαγγελματικής κατάρτισης και επανεκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας,

(γ) τις συνθήκες απασχόλησης και εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και μισθών,

(δ) την ιδιότητα μέλους και τη συμμετοχή σε μια οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών, ή σε οποιαδήποτε οργάνωση, τα μέλη της οποίας συνεχίζουν ένα ιδιαίτερο επάγγελμα, συμπεριλαμβανομένων των οφελών που προβλέπονται από τέτοιες οργανώσεις,

(ε) την κοινωνική προστασία, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής ασφάλισης και της υγειονομικής περίθαλψης

(ς) τα κοινωνικά πλεονεκτήματα

(ζ) την εκπαίδευση

(η) την πρόσβαση σε υπηρεσίες και την απόκτηση αγαθών, που είναι διαθέσιμα στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της κατοικίας».

Η Οδηγία 2000/78/EC του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου, που θεσπίζει γενικό πλαίσιο για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και το επάγγελμα, απαγορεύει τη διάκριση λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού μέσα στο πλαίσιο της απασχόλησης και του επαγγέλματος. Όπως στην προηγούμενη Οδηγία

(2000/43/EC), το άρθρο 2 αυτού του νομικού κειμένου περιγράφει την παρενόχληση για αυτούς τους λόγους ως μορφή διάκρισης:

Άρθρο 2

Έννοια της διάκρισης:

(...)

3. Η παρενόχληση θα θεωρηθεί ως μία μορφή διάκρισης σύμφωνα με την παράγραφο 1, όταν πραγματοποιείται ανεπιθύμητη συμπεριφορά σχετική με οποιοσδήποτε από τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 1, με σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας ενός προσώπου και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, υποβαθμιστικού, ταπεινωτικού ή δυσάρεστου περιβάλλοντος. Σε αυτό το πλαίσιο, η έννοια της παρενόχλησης μπορεί να καθοριστεί σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες και την πρακτική των κρατών μελών.

Το Άρθρο 3 αυτής της Οδηγίας καθορίζει το πεδίο εφαρμογής:

Πεδίο

1. Μέσα στα όρια των τομέων αρμοδιότητας που παρέχονται στην Κοινότητα, αυτή η Οδηγία θα ισχύσει για όλα τα πρόσωπα, όσον αφορά και στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων υπηρεσιών, σε σχέση με:

(α) τους όρους πρόσβασης στην απασχόληση, στην αυτό-απασχόληση ή στο επάγγελμα, συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων επιλογής και των όρων πρόσληψης, οποιοσδήποτε κι αν είναι ο κλάδος δραστηριότητας και σε όλα τα επίπεδα της επαγγελματικής ιεραρχίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης σε αυτή

(β) την πρόσβαση σε όλους τους τύπους και σε όλα τα επίπεδα επαγγελματικού προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης, μεταγενέστερης επαγγελματικής κατάρτισης και επανεκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας,

(γ) τις συνθήκες απασχόλησης και εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των απολύσεων και μισθών

(δ) την ιδιότητα μέλους και τη συμμετοχή σε μια οργάνωση εργαζομένων ή εργοδοτών, ή οποιαδήποτε οργάνωση, τα μέλη της οποίας συνεχίζουν ένα ιδιαίτερο επάγγελμα, συμπεριλαμβανομένων των οφελών που προβλέπονται από τέτοιες οργανώσεις.

Η Οδηγία 2002/73/EC του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και η Οδηγία του Συμβουλίου που τροποποιεί την Οδηγία της 23ης Σεπτεμβρίου 2003 76/207/EC σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών, όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, επαγγελματική κατάρτιση και προαγωγή, και τις συνθήκες εργασίας.

Το άρθρο 2 αυτής της Οδηγίας καθορίζει την παρενόχληση και τη σεξουαλική παρενόχληση ως εξής:

- παρενόχληση: όταν εμφανίζεται μια ανεπιθύμητη συμπεριφορά που αφορά το φύλο ενός προσώπου με σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, υποβαθμιστικού, ταπεινωτικού ή δυσάρεστου περιβάλλοντος,

- σεξουαλική παρενόχληση: όταν εμφανίζεται οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή φυσικής συμπεριφοράς σεξουαλικής φύσης, με σκοπό ή αποτέλεσμα την

παραβίαση της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, υποβαθμιστικού, ταπεινωτικού ή δυσάρεστου περιβάλλοντος.

3. Η παρενόχληση και η σεξουαλική παρενόχληση σύμφωνα με τον καθορισμό αυτής της Οδηγίας θεωρούνται ως διάκριση λόγω του φύλου και επομένως απαγορεύονται.

Με βάση τα προαναφερθέντα νομικά κείμενα, και την Οδηγία 89/391/EEC του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εισαγωγή μέτρων για να ενθαρρυνθούν βελτιώσεις στην Ασφάλεια και την Υγεία των εργαζομένων στην εργασία, η Παράγραφος 2 της Πρότασης 1 «Εισαγωγή» της Ευρωπαϊκής Αυτόνομης Συμφωνίας-Πλαισίου για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία δηλώνει ότι «η ΕΕ και η εθνική νομοθεσία καθορίζουν το καθήκον των εργοδοτών να προστατεύουν τους εργαζομένους από την παρενόχληση και τη βία στον εργασιακό χώρο».

Σχετικά με τους ορισμούς της παρενόχλησης και της βίας στην εργασία, η Ευρωπαϊκή Αυτόνομη Συμφωνία-Πλαίσιο για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία παρέχει τις ακόλουθες περιγραφές της παρενόχλησης και της βίας (κεφάλαιο 3):

«Η παρενόχληση και η βία οφείλονται σε απαράδεκτη συμπεριφορά από ένα ή περισσότερα άτομα και μπορούν να λάβουν πολλές διαφορετικές μορφές, μερικές από τις οποίες μπορούν να προσδιοριστούν ευκολότερα από άλλες. Το περιβάλλον εργασίας μπορεί να επηρεάσει την έκθεση των ανθρώπων στην παρενόχληση και τη βία.

Η παρενόχληση εμφανίζεται, όταν δεν γίνεται αντικείμενο σωστής μεταχείρισης ένας ή περισσότεροι εργαζόμενοι ή ο διευθυντής επανειλημμένα και σκόπιμα απειλείται ή/και ταπεινώνεται σε περιστάσεις σχετικές με την εργασία.

Η βία εμφανίζεται, όταν επιτίθεται ένας ή περισσότεροι εργαζόμενοι ή ο διευθυντής σε περιστάσεις σχετικές με την εργασία.

Παρενόχληση και βία μπορούν να πραγματοποιηθούν από έναν ή περισσότερους διευθυντές ή εργαζομένους, με σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας του διευθυντή ή του εργαζομένου, την επίδραση στην υγεία του/της ή/και τη δημιουργία ενός εχθρικού περιβάλλοντος εργασίας.»

Το παράρτημα 3 του οδηγού Ερμηνείας της ETUC σχετικά με την Ευρωπαϊκή Αυτόνομη Συμφωνία-Πλαίσιο για την Παρενόχληση και η Βία στην Εργασία καθιερώνει ένα διάγραμμα με μια «Πρόταση για την ταξινόμηση της βίας και την παρενόχληση στην εργασία» (δείτε παράρτημα 1). Αυτό το διάγραμμα χρησιμοποιήθηκε από την αντιπροσωπεία της ETUC κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για την Ευρωπαϊκή Συμφωνία-Πλαίσιο.

Το διάγραμμα επεξηγεί την πολυπλοκότητα αυτών των φαινομένων, διακρίνοντας 4 επίπεδα παρενόχλησης και βίας στην εργασία.

Το επίπεδο 1 θα μπορούσε να αποτελέσει τον γενικό όρο «της βίας στην εργασία». Αυτός ο όρος θα μπορούσε να διαιρεθεί σε 3 διαφορετικές μορφές, που αποτελούν το επίπεδο 2, που είναι «φυσική βία», «ψυχολογική βία» και «σεξουαλική βία». Το επίπεδο 3 περιγράφει τους τρόπους με τους οποίους αυτές οι τρεις μορφές βίας παρουσιάζονται στην πραγματικότητα. Το επίπεδο 4 επεξηγεί τα παραδείγματα για τις διαφορετικές εκφράσεις βίας στην εργασία.

Φυσική βία στην εργασία:

- Επίθεση
- Παραδείγματα Παρενόχλησης
- o Παρεμπόδιση
- o Πίεση

Ψυχολογική βία στην εργασία:

- Ομαδικός εκφοβισμός (γνωστός ως ομαδική καταδίωξη). Παραδείγματα:
 - o Ταπείνωση
 - o Υπονόμευση
 - o Απομόνωση
- Ατομικός εκφοβισμός. Παράδειγμα:
 - o Κακομεταχείριση από τη διοίκηση
- Εκφοβισμός. Παραδείγματα:
 - o Υποβιβασμός
 - o Καταστροφή της εικόνας κάποιου
 - o Προσβολή
- Διάκριση. Παραδείγματα:
 - o Με τη δικαιολογία του φύλου
 - o Με τη δικαιολογία της φυλής
 - o Με τη δικαιολογία της θρησκείας
 - o Με τη δικαιολογία της ηλικίας
 - o Με τη δικαιολογία των πολιτικών ιδεών

Σεξουαλική βία στην εργασία:

- Φυσική επιθετικότητα. Παραδείγματα:
 - o Επίδειξη
 - o Ανύψωση ενδυμάτων
 - o Βιασμός
- Παρενόχληση. Παραδείγματα:
 - o Λεκτική
 - o Οπτική
 - o Σταδιοδρομίας

Όπως εξηγεί η ETUC στον Ερμηνευτικό Οδηγό της, «αυτός ο κατάλογος δεν πρόκειται να θεωρηθεί ως η μόνη συνιστώμενη ταξινόμηση της βίας και της παρενόχλησης στην εργασία». Εντούτοις, και εξαιτίας του γεγονότος ότι το πρόγραμμα, για το οποίο αυτή η έκθεση συντάσσεται, στοχεύει πρώτιστα στην παροχή υποστήριξης στις οργανώσεις-μέλη μας σχετικά με την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Αυτόνομης Συμφωνίας-Πλαισίου για την Παρενόχληση και τη Βία στην Εργασία, θεωρούμε ότι, προς όφελος της συνοχής μέσα στο Ευρωπαϊκό συνδικαλιστικό κίνημα, αυτή η ταξινόμηση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως καλή βάση για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας-Πλαισίου από τις οργανώσεις-μέλη της ETUCE.

3. Επισκόπηση εθνικών πλαισίων και νομικών πλαισίων/διατάξεων για την παρενόχληση και τη βία στην εργασία και στην εκπαίδευση

Υπάρχει μια σειρά πολιτικών, διαδικασιών και πρακτικών στις πέντε χώρες.

Σουηδία

Παρενόχληση και βία στον εργασιακό χώρο

Στη Σουηδία δεν είναι δυνατό να συζητηθούν τα προβλήματα παρενόχλησης και βίας στην εργασία χωρίς αναφορά στο καλά δομημένο σύνολο εθνικών οδηγιών, οι οποίες ισχύουν σε όλους τους τομείς της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης. Αυτές οι οδηγίες, η Συστηματική Διαχείριση Εργασιακού Περιβάλλοντος, επιτηρούνται από τη Σουηδική Υπηρεσία Εργασιακού Περιβάλλοντος και καλύπτουν ολόκληρη τη σειρά ζητημάτων Υγείας & Ασφάλειας. Υπό αυτήν τη μορφή, εξετάζουν την αξιολόγηση του κινδύνου, την αύξηση της συνειδητοποίησης, την κατάρτιση και άλλα σχετικά ζητήματα σε σχέση με την παρενόχληση και τη βία στην εργασία, καθώς επίσης και ένα σύστημα για τη συμμόρφωση προς τα απαιτούμενα πρότυπα. Δύο δεσμευτικές διατάξεις που θεσπίστηκαν από τη Σουηδική Αρχή Εργασιακού Περιβάλλοντος το 1993 - Διάταξη για τη Βία και τις Απειλές στο Εργασιακό Περιβάλλον και Διάταξη για τη Θυματοποίηση στην Εργασία - θεωρούν τον εργοδότη αρμόδιο για την παρεμπόδιση της βίας και της παρενόχλησης μέσα στη συστηματική εργασία σχετικά με τους επαγγελματικούς κινδύνους. Οι εργοδότες είναι επίσης υποχρεωμένοι να ενημερώνουν και να παρέχουν κατάρτιση στους εργαζομένους σχετικά με αυτούς τους επαγγελματικούς κινδύνους.

Παρενόχληση και βία στο σχολείο

Ένας Νόμος που Απαγορεύει τις Διακρίσεις και κάθε Άλλη Ταπεινωτική Μεταχείριση των Παιδιών και των Μαθητών επικυρώθηκε το 2006. Αυτός ο νόμος ισχύει για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες (δηλ., εξω-διδασκτικές δραστηριότητες που οργανώνονται από το σχολείο). Αυτό το νομικό κείμενο προορίζεται να προωθήσει τα ίσα δικαιώματα για τα παιδιά και τους μαθητές και να καταπολεμήσει τις διακρίσεις με τη δικαιολογία του φύλου, της εθνικής προέλευσης, της θρησκείας ή άλλης πίστης, του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της αναπηρίας. Ο νόμος στοχεύει επίσης στην καταπολέμηση κάθε άλλης ταπεινωτικής μεταχείρισης.⁵ Η παρενόχληση προς το παιδί, όπως καθορίζεται παραπάνω, καλύπτεται επίσης από αυτό το νομικό κείμενο. Επιπλέον, το καθήκον να αποτραπεί και να εμποδιστεί η παρενόχληση και κάθε άλλη ταπεινωτική μεταχείριση και να ερευνηθούν και να ληφθούν μέτρα, όταν αυτές εμφανίζονται, είναι ευθύνη των εκπαιδευτικών ή των διοργανωτών των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Ο Κρατικός Επίτροπος για τις Ίσες Ευκαιρίες, ο Κρατικός Επίτροπος ενάντια στις Εθνικές Διακρίσεις, ο Κρατικός Επίτροπος ενάντια στη Διάκριση λόγω του Σεξουαλικού Προσανατολισμού, ο Κρατικός Επίτροπος για την Αναπηρία και η Εθνική Υπηρεσία για την Εκπαίδευση εξουσιοδοτούνται να εξασφαλίζουν τη συμμόρφωση προς τον Νόμο στους αντίστοιχους τομείς ευθύνης τους.

Παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει κανένα συγκεκριμένο εθνικό πρότυπο για το πώς συγκεκριμένα να εφαρμοστεί η Συστηματική Διαχείριση Εργασιακού Περιβάλλοντος, όσον αφορά στην πρόληψη και αντιμετώπιση της παρενόχλησης και της βίας στα σχολεία, μεγάλη προσπάθεια γίνεται για να αποτραπεί και να αντιμετωπιστεί η παρενόχληση και η βία στα σχολεία σε τοπικό επίπεδο. Οι τοπικές αρχές και τα τοπικά σχολεία έχουν σχέδια που περιλαμβάνουν λύσεις συνεργασίας και την υποστήριξη των θυμάτων. Επίσης, στα τοπικά

⁵ Ταπεινωτική μεταχείριση: Συμπεριφορά που μειώνει την αξιοπρέπεια ενός παιδιού ή μαθητή.

προγράμματα σπουδών και στους κανόνες συμπεριφοράς των τοπικών σχολείων υπάρχουν πρόνοια και γενικές αρχές, ώστε να αποτραπεί η παρενόχληση και η βία.

Στη Σουηδία έχει γίνει αρχική συζήτηση για τον κυβερνο-εκφοβισμό, αλλά είναι ακόμα σε πολύ πρώιμο στάδιο.

Γερμανία

Παρενόχληση και βία στον εργασιακό χώρο

Το γερμανικό νομικό πλαίσιο διαφέρει ανάλογα με τις δεξιότητες που καθορίζονται για την εκπαίδευση («πολιτιστική κυριαρχία») μέσα στα υπο-εθνικά κράτη («ομόσπονδα κρατίδια»). Επομένως, κάθε ένα από τα ομόσπονδα κρατίδια έχει την προσέγγισή του στο πρόβλημα. Εντούτοις, το νομικό πλαίσιο έξω από τον τομέα της εκπαίδευσης καθορίζεται από τις εθνικές νομοθεσίες (ποινικό δίκαιο, ασφάλεια και υγεία στον εργασιακό χώρο, κ.λπ.).

Ο ποινικός κώδικας περιέχει διαφορετικές διατάξεις «στα Εγκλήματα ενάντια στη Σωματική Ακεραιότητα»⁶ και «τα Εγκλήματα ενάντια στην Προσωπική Ελευθερία»,⁷ αλλά και «στην Αντιπροσώπευση της Βίας»⁸ ή «της Προσβολής» με τη βοήθεια της βίας.⁹ Τα παιδιά κάτω από την ηλικία των δεκατεσσάρων ετών δεν μπορούν να διωχθούν.¹⁰

Επιπλέον, σχετικά με την ασφάλεια και την υγεία στον εργασιακό χώρο, όλοι οι κίνδυνοι για την υγεία των εκπαιδευτικών πρέπει να προσδιοριστούν, να αξιολογηθούν, να αποτραπούν ή τουλάχιστον να μειωθούν.¹¹

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η νομοθεσία εναντίον των διακρίσεων δεν περιέχει άμεση αναφορά στη βία, αλλά οποιαδήποτε διάκριση θα μπορούσε να συμβάλει στο «αποτέλεσμα της παραβίασης της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, και της δημιουργίας εκφοβιστικού, εχθρικού, υποβαθμιστικού, ταπεινωτικού ή δυσάρεστου περιβάλλοντος».¹²

Παρενόχληση και βία στο σχολείο

Μια έκθεση σχετικά με «τη Βία στα Σχολεία» στη Γερμανία¹³ περιέγραψε το νομικό πλαίσιο ως εξής:

Το Άρθρο 1 του Βασικού Νόμου για την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας (Γερμανικό Σύνταγμα: Grundgesetz: GG) καθορίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια ως απαραβίαστη · το άρθρο 2, παράγραφος 2, εγγυάται τη φυσική ακεραιότητα. Σύμφωνα με την υποχρεωτική εκπαίδευση και τους νόμους σχετικά με την εκπαίδευση, το Ανώτερο

⁶ Χάρτης Δεκαεπτά του Ποινικού Κώδικα που συμπεριλαμβάνει διατάξεις για τη Σωματική Βλάβη (Τμήμα [223](#)), Επικίνδυνη Σωματική Βλάβη (Τμήμα [224](#)), Κακομεταχείριση Κηδεμονευομένων (Τμήμα [225](#)), Σοβαρή Σωματική Βλάβη (Τμήμα [226](#)), Σωματική Βλάβη από Αμέλεια (Τμήμα [229](#))

⁷ [Chapter Eighteen](#), που συμπεριλαμβάνει τον Καταναγκασμό (Τμήμα [240](#))

⁸ Τμήμα [131](#)

⁹ Τμήμα 185: Η Προσβολή θα τιμωρηθεί με φυλάκιση για όχι πάνω από ένα χρόνο ή με ένα πρόστιμο και, εάν η προσβολή έχει γίνει με χρήση βίας, με φυλάκιση για όχι πάνω από δύο χρόνια ή ένα πρόστιμο.

¹⁰ Τμήμα 19 – Η Έλλειψη Δυνατότητας για ένα Παιδί να Κριθεί Ένοχο- Όποιος μετά την εφαρμογή του νόμου είναι κάτω από δεκατεσσάρων ετών στερείται τη δυνατότητα να κρίνεται ένοχος.

¹¹ Δες για περισσότερες λεπτομέρειες τις απαντήσεις της GEW στο ερωτηματολόγιο της ETUCE «Εργασιακό Άγχος»

¹² Δες Τμήμα 3 (3) of the General Equal Treatment Act

¹³ Schäfer, Mechthild/Korn, Stefan: Αντιμετώπιση της Βίας στα Σχολεία: Μία Έκθεση από τη Γερμανία, 2001; <http://www.gold.ac.uk/connect/reportgermany.html>

Περιφερειακό Δικαστήριο στο Saarland καθόρισε ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν την υποχρέωση να προστατεύουν τους μαθητές από τη βλάβη «στην υγεία και την περιουσία, και επίσης από την παραβίαση άλλων νόμιμα προστατευμένων αγαθών».¹⁴

Το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Συνταγματικό Δικαστήριο - Bundesverfassungsgericht - το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για τη συμμόρφωση με το σύνταγμα - βλέπει την εθνική παιδεία στα σχολεία ισότιμη της γονικής εκπαίδευσης (άρθρο 6 παράγραφος 2 GG). Κατά συνέπεια, υπάρχει ένα απόσπασμα σε όλους τους σχολικούς νόμους των κρατιδίων που επιβάλλει σε κάθε σχολείο, εκτός από την αμιγή διδασκαλία της γνώσης, εκπαιδευτικές λειτουργίες, όπως η διδασκαλία των σπουδαστών για τη δυνατότητα συμβιβασμού και ανοχής προς ανθρώπους με διαφορετική νοοτροπία.

Σε μερικά κρατίδια υπάρχουν κανονισμοί στους νόμους, οι οποίοι ορίζουν λεπτομερώς ζητήματα, όπως ο συμβιβασμός σύγκρουσης και ορίζουν μέτρα για τους σχολικούς κανονισμούς (π.χ. στο Βραδεμβούργο). Η νομική βάση στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας είναι μέχρι τώρα σαφής: τα σχολεία πρέπει να εγγυηθούν ότι οι σπουδαστές «τους» προστατεύονται από τις ψυχολογικές και φυσικές παραβιάσεις και βλάβες.

Εντούτοις, δεν υπάρχει κανένας κανονισμός σχετικά με το πώς να χειριστεί κανείς τη βία στα γερμανικά σχολεία. Ενώ οι κανονισμοί των σχολικών κτιρίων καθορίζουν συγκεκριμένα πότε, πώς και για πόσο χρόνο οι τάξεις πρέπει να αεριστούν μεταξύ των μαθημάτων και τι πρέπει να γίνει με τα απορρίμματα, μόνο μια παρόμοια, πολύ γενική πρόταση αναφέρεται «σε μία καλή συνύπαρξη στο σχολείο». Σε γενικές γραμμές, ο χειρισμός της βίας στα γερμανικά σχολεία δεν καθορίζεται ρητά με γραπτή μορφή. Κατά συνέπεια οι κυρώσεις για απειλές δεν εφαρμόζονται σε όλους τους σπουδαστές και κάθε περίπτωση πρέπει να αντιμετωπίζεται και να συζητείται χωριστά. Τα σχολεία που εκτελούν τις ρητές επεμβάσεις ενάντια στη βία και που καθορίζουν τους κανόνες συμπεριφοράς, δεν είναι ακόμα ο κανόνας στη Γερμανία.

Ο κυβερνο-εκφοβισμός μπορεί να γίνει αντιληπτός ως δυσφήμιση, απειλή ή παρενόχληση προς εκπαιδευτικούς ή μαθητές με τη δημοσίευση εικόνων και βίντεο (π.χ. στο YouTube), ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τσατ ρουμς ή sms.

Ισπανία

Παρενόχληση και βία στον εργασιακό χώρο

Το Ισπανικό Σύνταγμα, στο άρθρο του 40.2, περιγράφει την υποχρέωση των δημόσιων αρχών να προωθήσουν μια πολιτική που εγγυάται την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία. Αυτή η δήλωση αποτελεί μια από τις κατευθυντήριες αρχές της κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής στην Ισπανία.

Ο Νόμος σχετικά με την Πρόληψη Κινδύνων στην Εργασία¹⁵ μεταφέρει την Οδηγία 89/391/ΕΚ του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εισαγωγή μέτρων για να ενθαρρυνθούν οι βελτιώσεις στη Ασφάλεια και Υγεία των εργαζομένων στην εργασία, την Οδηγία 92/85/ΕΕΚ του Συμβουλίου της 19ης Οκτωβρίου 1992 σχετικά με την εισαγωγή μέτρων για να ενθαρρυνθούν οι βελτιώσεις στην Ασφάλεια και την Υγεία στην εργασία των

¹⁴ *OLG (Court of Appeal) Zweibrücken, judgment of 05.06.97, 6 U 1/97*

¹⁵ Ley 31/1995, de 8 de noviembre, de prevención de riesgos laborales

εγκύων εργαζομένων και των εργαζομένων που έχουν γεννήσει πρόσφατα ή θηλάζουν, την Οδηγία 94/33/EC του Συμβουλίου της 22ης Ιουνίου 1994 σχετικά με την προστασία των νέων στην εργασία και την Οδηγία 91/383/EEC του Συμβουλίου της 25ης Ιουνίου 1991 που συμπληρώνει τα μέτρα για να ενθαρρυνθούν οι βελτιώσεις στη Ασφάλεια και Υγεία στην εργασία των εργαζομένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου και προσωρινές συμβάσεις. Αυτός ο νόμος ρυθμίζει όλα τα θέματα σχετικά με τους κινδύνους στην εργασία, συμπεριλαμβανομένης της ευθύνης των εργοδοτών και των εργαζομένων, όσον αφορά την αξιολόγηση του κινδύνου, τη δημιουργία μεικτών επιτροπών εργοδοτών και εργαζομένων για να εξετάσουν την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, τις συγκεκριμένες δεξιότητες των αντιπροσώπων υγείας και ασφάλειας, κ.λπ. Αυτός ο νόμος δεν αναφέρει τους όρους *παρενόχληση* ή *βία*. Η έννοια της παρενόχλησης καλύπτεται από διάφορους νόμους, μερικές φορές ανάλογα με την περιοχή που καλύπτεται από τον νόμο και επομένως το περιβάλλον ή την αιτία για την οποία πραγματοποιείται η παρενόχληση. Από αυτή την άποψη, ο Νόμος σχετικά με τις Ίσες Ευκαιρίες, τη μη-διάκριση και την καθολική δυνατότητα πρόσβασης των ατόμων με ειδικές ανάγκες - μεταφέροντας μέρη των οδηγιών 2000/43/EC, 2000/78/EC και 2000/73/EC – καλύπτει την παρενόχληση σε σχέση με την αναπηρία. Η παρενόχληση βασισμένη στο φύλο και η σεξουαλική παρενόχληση είναι έννοιες που περιλαμβάνονται στο Νόμο που μεταφέρει την οδηγία 2002/73/CE, τον Νόμο για την ισότητα μεταξύ των ανδρών και των γυναικών.¹⁶ Παρά το γεγονός ότι η έννοια της παρενόχλησης στην εργασία δεν καθορίζεται σε κανένα νόμο, υπάρχει ένα σώμα νομολογίας πάνω στο θέμα, και υπάρχει μία εκτενής «δογματική πίστη» (έρευνα νόμων που διεξάγεται από τους ερευνητές νόμων), η οποία λαμβάνεται υπόψη από τους δικαστές στις κρίσεις τους.

Ο Νόμος για τα Μέτρα Προστασίας Ακεραιότητας σχετικά με τη βία των φύλων¹⁷ ρυθμίζει τα δικαιώματα όλων των γυναικών-θύματων οικογενειακής βίας. Αυτός ο νόμος παρέχει κοινωνικά και εργασιακά δικαιώματα στις γυναίκες-θύματα οικογενειακής βίας, όπως το δικαίωμα να αναδιοργανωθεί ή να μειωθεί ο χρόνος απασχόλησης, το δικαίωμα να μειωθεί η απαίτηση για γεωγραφική κινητικότητα μέσα στην επιχείρηση, το δικαίωμα να γίνει αλλαγή εργασιακού χώρου και το δικαίωμα να ανασταλεί η σύμβαση προσωρινά με διατήρηση της θέσης εργασίας. Οι επιχειρήσεις που συμμορφώνονται με αυτά τα μέτρα έχουν οφέλη κοινωνικής ασφάλισης και φορολογικές μειώσεις. Ο Ποινικός Κώδικας έχει τροποποιηθεί προκειμένου να καλύψει τέτοιες περιπτώσεις λεπτομερώς. Ειδικά δικαστήρια για την εξέταση περιπτώσεων οικογενειακής βίας έχουν δημιουργηθεί από αυτόν τον νόμο.

Η επίθεση σε δημόσιο υπάλληλο (που περιλαμβάνει και τους εκπαιδευτικούς) θεωρείται σοβαρό έγκλημα στον Ποινικό Κώδικα. Μερικοί δικαστές ασχολούνται σοβαρά με τέτοιες επιθέσεις, όταν έρχονται οι δράστες ενώπιον των δικαστηρίων. Εντούτοις, οι καταδίκες που προκύπτουν δεν είναι πάντα σταθερές.

Παρενόχληση και βία στα σχολεία

Δύο είδη βίας αναφέρεται από την ένωση FECCOO ότι συμβαίνουν στα ισπανικά σχολεία:

1. Εκφοβισμός (παρενόχληση μεταξύ των συνομηλίκων)
2. Βία κατά των εκπαιδευτικών και των εργαζομένων (από τους σπουδαστές, και, ειδικά, τις οικογένειές τους)

¹⁶ Ley 4/2005, de 18 de febrero, para la Igualdad de Mujeres y Hombres.

¹⁷ LEY ORGÁNICA 1/2004, de 28 de diciembre, de Medidas de Protección Integral contra la Violencia de Género.

Οι λύσεις στο πρόβλημα είναι διαφορετικές στις 17 ισπανικές περιοχές. Ένα Παρατηρητήριο για τις Σχολικές σχέσεις έχει δημιουργηθεί σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να αναλυθεί το πρόβλημα και να προταθούν λύσεις. Ο συντονισμός μεταξύ αυτών των οργανισμών πρέπει ακόμα να ενισχυθεί.

Τμήματα Καθοδήγησης υπάρχουν σε κάθε σχολείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Αποτελούνται από διάφορους επαγγελματίες εργαζομένους στο σχολείο, όπως ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, κοινωνικούς εκπαιδευτικούς, κ.λπ.

Διάφορες οργανώσεις, σχολικές επιτροπές και άλλοι οργανισμοί έχουν πραγματοποιήσει έρευνες και μελέτες για το ζήτημα. Η πιο σχετική θα ήταν η έρευνα από τον Κρατικό Επίτροπο. Τα κύρια συμπεράσματα αυτών των ερευνών είναι τα ακόλουθα:

1. Τα προβλήματα που σχετίζονται με τη βία ή/και τον εκφοβισμό μπορούν να εντοπιστούν και σε ιδιωτικά και σε δημόσια σχολεία.
2. Η βία στα σχολεία δεν είναι ένα κοινό πρόβλημα · μόνο το 1-2% των παιδιών υποφέρει από εκφοβισμό στα σχολεία.
3. Οι εκπαιδευτικοί, οι εκπαιδευτές και το προσωπικό των σχολείων θεωρούν ότι η βία στα σχολεία αυξάνει κάθε χρόνο. Συγχρόνως, όταν καλούνται να εκθέσουν τα πραγματικά γεγονότα, δεν αναφέρονται πολλά. Ένας λόγος θα μπορούσε να είναι ότι οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών επηρεάζονται από τα μέσα.

Βουλγαρία

Στη Βουλγαρία, μια Επιτροπή Ειδικών Εμπειρογνομόνων υπό την αιγίδα του Συμβουλίου Υπουργών¹⁸ εργάζεται πάνω στο ζήτημα της βίας και της αντικοινωνικής συμπεριφοράς των νέων. Οι αποφάσεις και οι απόψεις της είναι βασισμένες σε πολλά νομοθετικά μέτρα στη Βουλγαρία, μεταξύ των άλλων στον εθνικό Νόμο Προστασίας Παιδιών και τον Νόμο για τον αγώνα ενάντια στην αντικοινωνική συμπεριφορά των νέων. Η Επιτροπή Ειδικών Εμπειρογνομόνων αποτελείται από αξιόλογους ειδικούς στον τομέα της νεανικής βίας και προσφέρει το όφελος ότι φέρνει κοντά τους διάφορους εταίρους, καθώς επίσης και Υπουργούς με σχετικά χαρτοφυλάκια. Η δύναμη αυτής της Επιτροπής είναι επίσης η επιρροή της στη νομοθετική διαδικασία πάνω σε θέματα σχετικά με τη βία.

Πάνω στα ζητήματα σχετικά με τη βία, τα παιδιά και τα σχολεία, η Επιτροπή εργάζεται για τη συλλογή στατιστικών στοιχείων, την ανάλυση τους και τις προτάσεις δράσης, σε συνεργασία με τις διάφορες ΜΚΟ και άλλους εθνικούς οργανισμούς και ιδρύματα, δηλ. τα αποκαλούμενα «παιδαγωγικές αίθουσες για παιδιά» και την αστυνομία.

Επιπλέον, μια Κρατική Υπηρεσία για την Προστασία των Παιδιών έχει ιδρυθεί στο πλαίσιο του Νόμου Προστασίας των Παιδιών με μια Διάταξη του Υπουργικού Συμβουλίου, το οποίο άρχισε τις δραστηριότητές του την 1^η Ιανουαρίου 2001. Η Υπηρεσία είναι ειδικό σώμα του Υπουργικού Συμβουλίου για την καθοδήγηση, τον συντονισμό και τον έλεγχο στον τομέα των δραστηριοτήτων προστασίας των παιδιών. Ο Πρόεδρος της Υπηρεσίας, με τη συνεργασία υπουργείων, εφαρμόζει τις δραστηριότητες φροντίδας των παιδιών, αναπτύσσει την κρατική πολιτική για την προστασία των παιδιών, αναπτύσσει και ελέγχει τα εθνικά και περιφερειακά προγράμματα προστασίας των παιδιών, χορηγεί άδεια σε φυσικά πρόσωπα και νομικά πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας των παιδιών, ελέγχει την προστασία των

¹⁸ Централна Комисия за борба срещу противобществените прояви на малолетните и непълнолетните към Министерски Съвет

δικαιωμάτων των παιδιών, κ.λπ. Αυτή η Υπηρεσία εξετάζει επίσης την ευαισθητοποίηση και το κίνητρο της εθνικής διοίκησης για να επεμβαίνει σε σημαντικά και επείγοντα θέματα.

Η Υπηρεσία ενεργεί σε συνεργασία με υπουργεία και άλλες εθνικές και διεθνείς αντιπροσωπείες και ΜΚΟ, που λειτουργούν στον τομέα των δικαιωμάτων των παιδιών και της προστασίας παιδιών, ιδιαίτερα σχετικά με:

- ο την αύξηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων για να προστατευθούν τα παιδιά από τη βία, την κακομεταχείριση και άλλες μορφές εκμετάλλευσης,
- ο την εγγύηση ίσης πρόσβασης των παιδιών στην ποιοτική εκπαίδευση και την κατάρτιση, ώστε να επιτευχθεί το μέγιστο των δυνατοτήτων τους,
- ο τη μείωση του αριθμού των παιδιών-θυμάτων τροχαίων ατυχημάτων.

Υπάρχει, επίσης, νομοθεσία σε σχέση με την οικογενειακή βία (βία στο σπίτι). Περαιτέρω, στη Βουλγαρία το Υπουργείο Παιδείας έχει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για τη βία, η οποία επιδιώκει να περιλάβει όλους τους εταίρους: γονείς, εκπαιδευτικούς και ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Υπάρχουν επίσης πρόσθετα προγράμματα εκπαίδευσης για παιδιά με προβλήματα σχετικά με την επιθετική συμπεριφορά και «παιδαγωγικά κέντρα» για να αναπτυχθεί η πείρα όσον αφορά στα παιδιά με τέτοια προβλήματα.

Δεδομένου ότι το πρόβλημα της βίας θεωρείται ως σημαντικό στη Βουλγαρία, υπάρχει ανάγκη για χρηματοδότηση, ώστε να παρασχεθούν ασφαλείς αθλητικές και πολιτιστικές εγκαταστάσεις που θα κρατήσουν τα παιδιά μακριά από τους δρόμους.

Ηνωμένο Βασίλειο

Στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχει μια σειρά νομοθετικών διατάξεων που προστατεύουν το άτομο, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο της απασχόλησης σε σχέση με τη βία και την παρενόχληση. Αυτές εμπíπτουν και μέσα στις διατάξεις του αστικού και του ποινικού δικαίου:

- Επίθεση
- Βιαιοπραγία
- Νόμος Προστασίας από Παρενόχληση του 1997
- Υποβολή σε φόβο βίας
- Βλάβη εναντίον του προσώπου/της ιδιοκτησίας
- Διάκριση στο πλαίσιο της νομοθεσίας για την Ισότητα
- Νόμος για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία

Κανένα από αυτά δεν είναι συγκεκριμένο για την εκπαίδευση με όρους επαγγέλματος, αλλά μπορούν όλα να χρησιμοποιηθούν από το εκπαιδευτικό προσωπικό.

Επιπλέον, υπάρχει καθοδήγηση από την κυβέρνηση στο πώς να εξετάσει τον κυβερνο-εκφοβισμό. Ενώ θεωρείται ότι δεν είναι ακόμα πολύ διαδεδομένος, δεν υπάρχει καμία συλλογή δεδομένων και έτσι το πραγματικό επίπεδο είναι άγνωστο.

4. Βασικά θέματα

4.1. Εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και των διευθυντών του σχολείου

Η ενδο-υπηρεσιακή κατάρτιση και η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη είναι ιδιαίτερα σημαντική για τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές στα σχολεία, όταν πρέπει να διαπιστώσουν, να αντιδράσουν ή/και να αντιμετωπίσουν το ενδεχόμενο βίαιων καταστάσεων ή συμπεριφορών. Οι πολύ συχνά αναγνωρισμένες ανάγκες εκπαίδευσης του σχολικού προσωπικού περιλαμβάνουν:

- πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση, δηλ. τι είναι εκφοβισμός, τι είναι βία, πού συμβαίνουν, ποιοι εμπλέκονται και τι μπορεί να γίνει,
- δεξιότητες επικοινωνίας για να ασχοληθούν με τα παιδιά και την επίλυση συγκρούσεων,
- δεξιότητες επικοινωνίας για να ασχοληθούν με τους γονείς των θυμάτων, τους εκφοβιστές και τα άλλα παιδιά,
- δεξιότητες για να αναπτύξουν πολιτικές συμπεριφοράς στα σχολεία, σε επίπεδο σχολείου και τάξεων.

Στη **Σουηδία**, η αρχική κατάρτιση για τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές σχολείων δεν καλύπτει συγκεκριμένα τον τομέα της παρενόχλησης και της βίας. Εντούτοις, η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών και των διευθυντών πραγματοποιείται μέσα στο πλαίσιο της συστηματικής διαχείρισης του εργασιακού περιβάλλοντος. Η συστηματική προσέγγιση στο εργασιακό περιβάλλον απαιτεί κάθε σχολείο να έχει δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για τους εκπαιδευτικούς και το άλλο προσωπικό και διαδικασίες για την αξιολόγηση του κινδύνου, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης κατάρτισης για το προσωπικό. Άτομα που επιφορτίζονται με τη βοήθεια στη διαχείριση του εργασιακού περιβάλλοντος χρειάζονται κατάρτιση σε ζητήματα εργασιακού περιβάλλοντος. Η διοίκηση του σχολείου και το άλλο εποπτικό προσωπικό πρέπει να ξέρουν πώς αντιδρούν οι άνθρωποι στις διαφορετικές καταστάσεις που περιλαμβάνουν βία. Υπάρχει σαφής ανάγκη, παραδείγματος χάριν, να έχουν γνώσεις για τα αποτελέσματα της θυματοποίησης, της κατάχρησης ουσιών και της απειλητικής συμπεριφοράς. Όλοι οι εργαζόμενοι πρέπει να ξέρουν σε ποιους κινδύνους ενδέχεται να εκτεθούν στην εργασία, ώστε να μπορούν να αποτραπούν ασθένειες και ατυχήματα.

Όπου υπάρχει συνεχής επιμόρφωση για το εκπαιδευτικό προσωπικό, συχνότερα πραγματοποιείται σε τοπικό επίπεδο σύμφωνα με τις ανάγκες του σχολείου. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιθεώρησης, ένα σχολείο μπορεί να υποβάλει αίτημα να συνταχτεί ειδικό επιμορφωτικό πρόγραμμα από τις τοπικές αρχές ή τις αρχές εργασιακού περιβάλλοντος. Η κατάρτιση είναι συνήθως βασισμένη στην καλύτερη πρακτική των τοπικών αρχών. Ιδιωτικοί σύμβουλοι εργάζονται επίσης σε αυτόν τον τομέα. Εντούτοις, η εφαρμογή τμημάτων κατάρτισης παραμένει ένα πρόβλημα σε πολλά σουηδικά σχολεία.

Σύμφωνα με μια έρευνα συμπεριφοράς της Εθνική Υπηρεσίας για την Εκπαίδευση το 2003, το 97% των εκπαιδευτικών που ρωτήθηκαν απάντησε ότι το σχολείο τους είχε ένα πρόγραμμα δράσης ενάντια στον εκφοβισμό και το 70% πίστευε ότι είχε ικανοποιητικές γνώσεις και ικανότητα για να αντιμετωπίσει ενεργά τον εκφοβισμό.

Στην **Αγγλία και την Ουαλία**, η έμφαση δίνεται στην πρόληψη. Έχει διεξαχθεί έρευνα για να εντοπιστούν οι αιτίες της βίας και το πόσο μπορεί να βελτιωθεί η κατάσταση. Υπάρχουν τώρα μαθήματα πανεπιστημιακού επιπέδου και στην ψυχολογία και στην παιδαγωγική που αντιμετωπίζουν το ζήτημα της βίας.

Στην **Ισπανία**, τα μαθήματα κατάρτισης για συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη για τους εκπαιδευτικούς πραγματοποιούνται από τα συνδικάτα ή από τα «Κέντρα Εκπαιδευτικών» που οργανώνονται από τα περιφερειακά Τμήματα Παιδείας. Συχνότερα αφορούν τις δεξιότητες επικοινωνίας των εκπαιδευτικών, τις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και σπουδαστών και μεταξύ των σπουδαστών, την εκπαιδευτική μεσολάβηση, και τη βελτίωση των κοινωνικών δεξιοτήτων των σπουδαστών. Τα Τμήματα Παιδείας και οι Περιφερειακές Κυβερνήσεις προσφέρουν επίσης οικονομική βοήθεια στα συνδικάτα για να οργανώνουν σχετικά μαθήματα για τους εργαζομένους.

Στις 23 Μαρτίου 2006, η FECCOO, άλλα εκπαιδευτικά συνδικάτα και εκπαιδευτικές ενώσεις (σπουδαστές, γονείς, κ.λπ.) και το ισπανικό Υπουργείο Παιδείας υπέγραψαν τη «Συμφωνία για την προώθηση και τη βελτίωση των σχέσεων στο σχολείο». Αυτή η συμφωνία κάνει σημαντική πρόοδο στη βελτίωση των σχέσεων στα σχολεία και περιλαμβάνει τη διάταξη ότι όλη η αναγκαία κατάρτιση για τη βελτίωση των σχέσεων στα σχολεία πρέπει να συμπεριληφθεί στην αρχική κατάρτιση των εκπαιδευτικών.

Στη **Βουλγαρία**, στα πλαίσια της σημαντικής κοινωνικής και πολιτικής αλλαγής στις προηγούμενες δύο δεκαετίες, τα στατιστικά στοιχεία παρουσιάζουν μία αύξηση στα περιστατικά βίας στην κοινωνία ευρύτερα.

Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης υπάρχει, όπως και αλλού, έμφαση στην πρόληψη. Οι παιδαγωγικές σπουδές στο πανεπιστήμιο της Σόφιας προσφέρουν επιλογές σχετικά με την επίλυση συγκρούσεων, την εργασία με την οικογένεια, την εργασία με τα παιδιά και τους εφήβους με ποινικό μητρώο, και την εργασία με παιδιά σε κίνδυνο. Αυτές οι επιλογές εισήχθησαν στο πρόγραμμα σπουδών πριν δύο χρόνια και πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια των τριετών σπουδών. Επιπλέον, τα προτεινόμενα μεταπτυχιακά στην παιδαγωγική θα ασχοληθούν με θέματα βίαιης συμπεριφοράς των παιδιών, θυματολογίας, κ.λπ.

Όσον αφορά τη συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, το Εθνικό Παιδαγωγικό Κέντρο, μέσω των περιφερειακών κλάδων του, οργανώνει την ετήσια κατάρτιση για τους εκπαιδευτικούς στην προσχολική εκπαίδευση, την πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τα θέματα των εκπαιδευτικών μαθημάτων περιλαμβάνουν:

- α. Πρόληψη βίας στα σχολεία (εσωτερική και εξωτερική)
- β. Απάντηση στην επιθετικότητα και τη βία
- γ. Συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών, γονέων και αντιπροσώπων των εξωτερικών ιδρυμάτων και ΜΚΟ
- δ. Επίλυση συγκρούσεων
- ε. Δεξιότητες επικοινωνίας.

Η παιδαγωγική επιτροπή του σχολείου αποφασίζει ποιοι εκπαιδευτικοί πρέπει να παρακολουθήσουν τα συγκεκριμένα μαθήματα συνεχούς επιμόρφωσης.

Στη **Γερμανία**, υπάρχει κατάρτιση για τους διευθυντές των σχολείων και τους εκπαιδευτικούς, που εστιάζει στη διεύρυνση των κοινωνικών δεξιοτήτων των εκπαιδευτικών και την κοινωνική αλληλεπίδρασή τους κατά τη διάρκεια της διδακτικής διαδικασίας (αρχική κατάρτιση εκπαιδευτικών), και στις δεξιότητες παροχής συμβουλών (συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη). Πρόσθετη κατάρτιση είναι διαθέσιμη για τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές σχετικά με την αποφυγή ταμπελοποίησης και την προώθηση της επανενσωμάτωσης.

Η ένωση εκπαιδευτικών GEW έχει αναθέσει μια επιστημονική αξιολόγηση των υπαρχόντων προγραμμάτων πρόληψης βίας που χρησιμοποιούνται στα σχολεία. Με βάση τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης, θα αναπτυχθεί ένα σχέδιο για να καλύψει τις ανάγκες αρχικής κατάρτισης και ΣΕΚ των εκπαιδευτικών και του άλλου εκπαιδευτικού προσωπικού και θα εφαρμοστεί στα ομόσπονδα κρατίδια.

4.2. Σχολικά Σχέδια Δράσης και σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα (περιεχόμενο και δεξιότητες)

Αυτό που είναι σαφές είναι ότι, όποιο κι αν είναι το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο, ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για την προστασία και του προσωπικού και των σπουδαστών από τη βία στην εργασία στηρίζεται στις πολιτικές και τις πρακτικές σε σχολικό επίπεδο. Είναι χρήσιμο επομένως να εξεταστεί το πώς αντιμετωπίζεται το θέμα της βίας σε σχολικό επίπεδο.

Το επαναλαμβανόμενο θέμα σε αυτό το πλαίσιο είναι, σύμφωνα με την αγγλική έκφραση, «η πρόληψη είναι καλύτερη από τη θεραπεία». Υπάρχει η πεποίθηση και ο ισχυρισμός ότι σε σχολικό επίπεδο πρέπει να είναι σε ισχύ στρατηγικές που θα επιδιώκουν να αποτρέψουν τη βία πριν ακόμη εμφανιστεί.

Στη Σουηδία η χρήση και η εφαρμογή πλαισίων σε εθνικό επίπεδο έχουν το αποτέλεσμα της παροχής σταθερής βάσης σε όλες τις σχολικές μονάδες, όπως παρουσιάζονται παρακάτω.

(ΣτΜ: Στην περιφέρεια του κύκλου: Φυσιολογικό μέρος των καθημερινών δραστηριοτήτων [επάνω]- Όλες οι σημαντικές συνθήκες για το εργασιακό περιβάλλον [κάτω]
Στον πράσινο κύκλο: επιθεώρηση-έρευνα-αξιολόγηση κινδύνου-δράση
Στο κέντρο: αρμοδιότητα-συνεργασία-πολιτική εργασιακού περιβάλλοντος- καθήκοντα- γνώση-συνήθης διαδικασία-υγειονομικές υπηρεσίες απασχόλησης)

Αυτό το πλαίσιο δεν είναι ένα καθοδηγητικό μοντέλο, αλλά επιτρέπει να αναπτυχθούν τοπικά αναλυτικά προγράμματα και κανόνες σχετικά με τη συμπεριφορά ενάντια σε ένα κλίμα που προωθεί συμπεριφορές που αποτρέπουν τη βία. Όταν τα σχολεία επιθεωρούνται, πρέπει να έχουν τα ειδικά προγράμματά τους για τη βία ως τμήμα των εγγράφων που επιθεωρούνται. Όσον αφορά το αναλυτικό πρόγραμμα, περιεχόμενο/ύλη που βασίζεται σε αξίες είναι παρόν/παρούσα στα σχολεία. Γενικά, αφορά ζητήματα, όπως το πώς να συνεργαζόμαστε στο σχολείο και ισχύει για όλα τα μαθήματα σε ένα σχολείο. Το πλαίσιο, επίσης, λέει ότι όλο το προσωπικό έχει καθήκον να αποτρέψει ενεργά την παρενόχληση και την καταπίεση των ατόμων και των ομάδων. Ο εκπαιδευτικός έχει υποχρέωση, σε συνεργασία με άλλους, να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να αποτρέψει όλες τις μορφές παρενόχλησης.

Τα σχολεία στη Σουηδία είναι υποχρεωμένα να εργαστούν με επιδίωξη τη δημοκρατία. Οι λύσεις ευαισθητοποίησης και συνεργασίας είναι καθημερινά ζητήματα, όπως το δικαίωμα των μαθητών να έχουν επιρροή κατά τη διάρκεια της καθημερινής ζωής του σχολείου, και ευαισθητοποίηση που εστιάζει στις κοινές αξίες. Ένα ιδιαίτερο παράδειγμα είναι η πρόσθετη διδασκαλία των ομάδων μικρών παιδιών με μια σειρά κοινωνικών και μαθησιακών προβλημάτων που έχουν τάση προς τη βία. Το σχολείο έχει δύο κανόνες: 1. Να είσαι εκεί όπου ο δάσκαλος σου ζητά να είσαι, και 2. Να είσαι καλός φίλος. Η ημέρα διαιρείται σε δέκα ενότητες και για κάθε ενότητα της ημέρας, που το παιδί υπακούει τους δύο κανόνες του σχολείου, ανταμείβεται. Οι ανταμοιβές μπορούν αργότερα να γίνουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης για να κάνουν ελκυστικότερα πράγματα. Οι εκπαιδευτικοί και το άλλο προσωπικό επικεντρώνονται στη βία προς τους ανθρώπους παρά προς τα πράγματα. Χτίζουν τη δομή μέσω των εκπαιδευτικών, και τον σεβασμό προς το μαθητή. Δουλεύοντας με την ανταμοιβή της θετικής συμπεριφοράς, αυτές οι βίαιες ομάδες έχουν αλλάξει.

Στη **Βουλγαρία**, στα πλαίσια των προγραμμάτων σχολικού επιπέδου υπάρχουν υποχρεωτικά μαθήματα «εκπαίδευσης πολίτη» κάθε βδομάδα. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί περνούν 2 ώρες την εβδομάδα με την τάξη τους συζητώντας θέματα, συμπεριλαμβανομένης της βίας. Σε σχολεία 500 ή παραπάνω μαθητών υπάρχει πρόσθετο ειδικό προσωπικό για να αντιμετωπίσει ζητήματα βίας ή επιθετικότητας.

Στα **γερμανικά σχολεία**, η συμπεριφορά ή/και η ή/και η εκπαίδευση του πολίτη είναι επίσης μαθήματα που διδάσκονται στις τάξεις. Ο στόχος αυτών των μαθημάτων είναι ο εξής:

- Ανάπτυξη της μαθησιακής κουλτούρας με διαφορετικές ρυθμίσεις για τη μάθηση και την εμπειρία
- Αύξηση παιδαγωγικών συνθηκών για την κοινωνική μάθηση
- Διαπολιτισμική εκπαίδευση και σκόπιμη κοινωνικοποίηση των φύλων
- Αύξηση τομέων για συμμετοχή, όπως μαθήματα για τη δημοκρατία και την υπευθυνότητα
- Ανάπτυξη μιας μαθησιακής και κοινωνικής κουλτούρας με κοινούς κανόνες, όρια και προσαρμογή

Όλα τα γερμανικά σχολεία υιοθετούν εξίσου ένα μοντέλο για την ενασχόληση με την πρόληψη της βίας και την προώθηση της ασφάλειας στα σχολεία. Πρέπει να συνεργαστούν με και να υποστηριχθούν από τους γονείς και την ευρύτερη σχολική κοινότητα. Τα σχολεία έχουν επίσης συνοπτικές πολιτικές για την πρόληψη της βίας, αλλά και για το πώς να αντιμετωπίσουν καταστάσεις, εάν εμφανιστεί βία ή παρενόχληση.

Στην **Αγγλία και την Ουαλία** όλα τα σχολεία πρέπει να έχουν μια Πολιτική Συμπεριφοράς. Αυτό το έγγραφο, που στις καλύτερες περιπτώσεις συντάσσεται και μετά από διαβουλεύσεις με το προσωπικό και τους σπουδαστές, πρέπει να περιέχει τις πολιτικές και τις διαδικασίες που ισχύουν στο σχολείο. Θα περιλαμβάνει το σύστημα ανταμοιβής για τις επιθυμητές συμπεριφορές και τις κυρώσεις για να μειωθεί η απαράδεκτη συμπεριφορά. Η απαράδεκτη

συμπεριφορά φυσικά περιλαμβάνει τη βία και την παρενόχληση. Πολλά σχολεία έχουν παράλληλα έγγραφα που αφορούν συγκεκριμένα στον εκφοβισμό. Ενώ υπάρχει το σχετικό αίτημα, σε εθνικό επίπεδο δεν υπάρχει κανένα συγκεκριμένο μοντέλο, έτσι αυτά τα έγγραφα αντιπροσωπεύουν τον τρόπο της εργασίας που ταιριάζει καλύτερα στο συγκεκριμένο σχολείο. Όπως στη Γερμανία και τη Βουλγαρία, μέσα στο πρόγραμμα σπουδών όλα τα παιδιά και οι νέοι διδάσκονται «την αγωγή του πολίτη». Ένας από τους στόχους αυτού του μαθήματος είναι να προωθηθεί η υπεύθυνη και η ανεκτική συμπεριφορά στους νέους.

Πάλι στην Αγγλία και την Ουαλία, τα παιδιά, που μπορεί να έχουν ιδιαίτερες δυσκολίες, θα υποστηριχθούν από μια σειρά επαγγελματιών συμπεριλαμβανομένων των ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, θεραπόντων παιχιδιού και θεραπόντων και συμβούλων τέχνης, εκτός από τους εκπαιδευτικούς στο σχολείο. Η Υγειονομική Υπηρεσία παρέχει επίσης υποστήριξη σε νέους σε αποπομπή από τα σχολεία και στις οικογένειες, όταν υπάρχουν στοιχεία για ανάγκη τέτοιας υποστήριξης από το σχολείο. Όπου είναι απαραίτητο, το σχολείο μπορεί επίσης να κάνει μια αξιολόγηση του πιθανού κινδύνου βίαιης συμπεριφοράς από ένα παιδί, προκειμένου να εφαρμοστούν οι διαδικασίες για να μειωθεί η πιθανότητα τέτοιας συμπεριφοράς. Πολλά σχολεία ενεργοποιούν μια σύμβαση Σπιτιού-Σχολείου, επιδιώκοντας να εξασφαλίσουν ότι η αξία της ειρηνικής επίλυσης των δυσκολιών υποστηρίζεται από τους γονείς/τους κηδεμόνες.

Το **ισπανικό παράδειγμα**, στο οποίο η λέξη «βία» αποφεύγεται με προτίμηση στην έκφραση «convivencia escolar» (συνύπαρξη στο σχολείο), καταδεικνύει τον ενθουσιασμό του ενδιαφέροντος για την πρόληψη. Στην αναζήτηση αυτού, η FECCOO έχει παραγάγει ένα «Σχέδιο για τη Βελτίωση των Σχέσεων στο Σχολείο» που περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Χρήση της μεσολάβησης
- Μείωση του μεγέθους των τάξεων, ώστε οι εκπαιδευτικοί να γνωρίζουν καλύτερα όλα τα παιδιά
- Βελτιώσεις στην καθοδήγηση και την ιδιαίτερη διδασκαλία έχοντας ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς ως τμήμα μιας σχολικής ομάδας, εκτός από τους εκπαιδευτικούς
- Η συμμετοχή της κοινότητας (π.χ. γονείς, άλλοι εργαζόμενοι), ώστε τα σχολικά σχέδια να λαμβάνουν υπόψη και να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας.

Επιπλέον, τα συνδικάτα και η κυβέρνηση έχουν συμφωνήσει να δημιουργήσουν ένα «Παρατηρητήριο των Σχέσεων στο Σχολείο» σε εθνικό επίπεδο και να εισαγάγουν την αγωγή του πολίτη στο αναλυτικό πρόγραμμα. Ο στόχος είναι, όπως έχει δηλωθεί, να δημιουργηθεί χρόνος και χώρος για τους σπουδαστές να εξετάσουν τα ζητήματα της θετικής συνύπαρξης. Περαιτέρω, στη νέα νομοθεσία του 2006, η κυβέρνηση δημιούργησε ένα μέρος του αναλυτικού προγράμματος που αφορά στην αγωγή του πολίτη, για να παράσχει χρόνο και χώρο στη σχολική ημέρα, ώστε να στοχαστούν πάνω σε προβλήματα, όπως η βία.

4.3. Λύσεις συνεργασιών

Η συμμετοχή της κοινότητας στη σχολική ζωή μπορεί να μειώσει τους κινδύνους βίαιων γεγονότων μέσα στα σχολεία, συμπεριλαμβανομένης της βίας και προς το προσωπικό και τους μαθητές. Η αυξανόμενη συνεργασία με τα διάφορα μέλη της κοινότητας μπορεί επίσης να ενισχύσει την κατανόηση της κοινότητας σχετικά με το περιβάλλον, στο οποίο οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές εργάζονται και αναπτύσσονται, και μπορεί έτσι να συμβάλει στην καθιέρωση νέων μορφών πρόληψης, τρόπων απάντησης σε περιστατικά βίας ή παροχής θεραπείας και αποκατάστασης βίας σε εκείνους που θα μπορούσαν να είναι άμεσα ή έμμεσα θύματα της βίας. Με την οικοδόμηση επίσημων σχέσεων με επαγγελματίες και οργανώσεις

που βασίζονται σε κοινοτικό επίπεδο, το προσωπικό του σχολείου μπορεί επίσης να αποκτήσει πρόσβαση στην πολύτιμη πείρα και να κάνει καλύτερη χρήση των κοινοτικών και σχολικών πόρων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας στα σχολεία.

Στη **Σουηδία**, η συνεργασία μεταξύ των σχολείων και των τοπικών αρχών είναι σταθερή και περιλαμβάνει τη συστηματική εργασία για λύσεις συνεργασίας και υποστήριξη των θυμάτων. Η στενή επαφή με την αστυνομία είναι συχνά ένα σημαντικό μέρος της λύσης, σχολεία και αστυνομία έχουν διάθεση να ενθαρρύνουν την καλύτερη και συνεχή συνεργασία.

Ο Σουηδικός Νόμος για το Εργασιακό Περιβάλλον απαιτεί η διαχείριση του εργασιακού περιβάλλοντος να βασιστεί σε συνεργασία μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου, δηλ. μεταξύ των διευθυντών, των εκπαιδευτικών και των μαθητών. Η επιρροή των μαθητών πρέπει να προσαρμοστεί στην ηλικία και την ωριμότητά τους. Εντούτοις στην πράξη, οι έρευνες αποκαλύπτουν ότι οι εκπαιδευτικοί το βρίσκουν δύσκολο να συμπεριλάβουν τους μαθητές στη διαχείριση του εργασιακού περιβάλλοντος και να τους επιτρέψουν επιρροή - δεν ξέρουν ακριβώς πώς την χρησιμοποιήσουν και επομένως μόνο πάνω από τους μισούς από τους μαθητές στην έρευνα του 2005 «Περιβάλλον των Μαθητών στα Σχολεία» δήλωσαν ότι είχαν την ικανότητα να προσδιορίσουν το πώς πρέπει να οργανωθούν τα πράγματα στην τάξη, στη σχολική αυλή ή το πώς η εργασία τους πρέπει να οργανωθεί. Εντούτοις η δημοκρατική αναζήτηση στα σουηδικά σχολεία είναι σε καλό δρόμο, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, που απεικονίζεται από το γεγονός ότι 9 από τους 10 μαθητές δήλωσαν ότι αισθάνθηκαν ικανοί να δηλώσουν τις απόψεις τους και να υποβάλουν ερωτήσεις στις συνεδριάσεις των Συμβουλίων τάξης, σύμφωνα με την τελευταία μελέτη. Σχεδόν όλα τα σουηδικά σχολεία έχουν τις δομές για επίσημη δημοκρατική συμμετοχή των μαθητών, υπό μορφή συμβουλίων τάξεων ή μαθητών.

Στη **Βουλγαρία**, αναμένεται η συνεργασία μεταξύ όλων των εταίρων - γονέων, εκπαιδευτικών, διευθυντών πανεπιστημίων, κέντρων για εξωσχολικές δραστηριότητες και διάφορα πολιτιστικά ιδρύματα - στη Μακροπρόθεσμη Στρατηγική Υπουργείου Παιδείας ενάντια στη Βία στα Σχολεία. Σύμφωνα με αυτή τη Στρατηγική, ενώ οι ερευνητές και άλλοι επιστήμονες βοηθούν στην ανάπτυξη των σχολικών προγραμμάτων που εξετάζουν τη βία και την πρόληψή της, τα κέντρα για τις εξωσχολικές δραστηριότητες, μαζί με τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς και τις οργανώσεις νεολαίας, είναι αρμόδιοι για τον ελεύθερο χρόνο των παιδιών. Οι δήμοι παρέχουν οικονομική ενίσχυση στις διάφορες πολιτιστικές και αθλητικές οργανώσεις με στόχο όχι μόνο τη διευκόλυνση της πρόσβασης στις διάφορες δραστηριότητες για παιδιά, που θα βοηθήσουν να μείνουν τα παιδιά μακριά από τους δρόμους, όπου η βία μπορεί εύκολα και γρήγορα να εκραγεί, αλλά και να προωθήσουν την αγωγή πολίτη των παιδιών και τη δημοκρατική συνείδηση, καθώς επίσης και τον ενθουσιασμό τους για τον αθλητισμό και την τέχνη.

Ειδικοί παιδαγωγοί και ψυχολόγοι στα σχολεία έχουν βασική ευθύνη για ζητήματα σχετικά με τη βία στα σχολεία, για να μιλήσουν γι' αυτή και να βοηθήσουν έτσι τους εκπαιδευτικούς, τους γονείς και τα παιδιά, όσον αφορά σε αυτή. Για ιδιαίτερα προκλητικές περιπτώσεις, όπου ένα παιδί μπορεί να παρουσιάσει κίνδυνο για άλλα παιδιά και το προσωπικό του σχολείου, μπορεί να γίνει παραπομπή στα αποκαλούμενα «παιδαγωγικά κέντρα» που απασχολούν τους σχολικούς ψυχολόγους και άλλους ειδικούς, τα οποία είναι σε θέση να παρέχουν ειδική βοήθεια για τα παιδιά με βίαιη και αποδιοργανωτική συμπεριφορά.

Πάλι, ως τμήμα της συνεργατικής προσέγγισης, είναι ευθύνη των δήμων να εγγυηθούν σε τοπικό επίπεδο την απαραίτητη οικονομική ενίσχυση για ειδικούς αστυνομικούς υπεύθυνους

για την ασφάλεια των παιδιών. Αυτοί οι υπάλληλοι έχουν καθήκον να εξασφαλίσουν ότι οι καφετέριες και τα εστιατόρια τηρούν τους νόμους που απαγορεύουν την πώληση οινόπνευματος στους ανηλίκους.

Η Κρατική Υπηρεσία για την Προστασία των Παιδιών εργάζεται επίσης σε διάφορα προγράμματα και παρέχει στους εκπαιδευτικούς πληροφορίες και καθοδήγηση, που στοχεύουν στη βοήθειά τους για να αποτραπεί η βία στα σχολεία τους. Έχει παράσχει οδηγίες σε εκπαιδευτικούς και άλλο ιατρικό, ψυχολογικό και παιδαγωγικό προσωπικό στα σχολεία σχετικά με το πώς να αναγνωρίζουν τους φυσικούς και συμπεριφοριστικούς δείκτες βίας από και προς τα παιδιά. Το υλικό καθοδήγησης προσφέρει επίσης πρακτικά βήματα που ακολουθούν, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια των παιδιών και του προσωπικού στα σχολεία.

Η Υπηρεσία οργανώνει επίσης διασκέψεις, εργαστήρια και ανταλλαγή ορθής πρακτικής σε θέματα όπως η πρόληψη, που αυξάνει τη δημόσια συνειδητοποίηση και μέτρα για τις απειλές προς τα παιδιά από την κοινωνία της πληροφορίας. Το 2003, μια ομάδα εμπειρογνομόνων μέσα στην Υπηρεσία συνέταξε την καθοδήγηση σχετικά με την ασφαλή χρήση του Διαδικτύου στα σχολεία. Η υιοθέτηση αυτών των συμβουλών από όλα τα σχολεία είναι τώρα υποχρεωτική.

Το Υπουργείο Εσωτερικών επιπλέον έχει δημιουργήσει ένα πρόσθετο κέντρο κλήσης για τα θύματα της βίας, για να ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη υποβολή έκθεσης βίαιων περιστατικών στην αστυνομία. Υπάρχουν αντιπρόσωποι του Υπουργείου σε κάθε περιοχή, που εξετάζει αυτό το θέμα σε περιφερειακό επίπεδο.

Στη **Γερμανία**, οι λύσεις συνεργασίας για την παρεμπόδιση και την αντιμετώπιση της βίας στα σχολεία αναπτύσσονται μεταξύ:

- ο εκπαιδευτικών και κοινωνικών λειτουργών
- ο σχολείων και γονέων
- ο εκπαιδευτικών και εκπαιδευτικών

Η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των κοινωνικών λειτουργών στοχεύουν στην ανάπτυξη μιας ολιστικής κοινοτικής εκπαίδευσης για τα παιδιά, και επίσης στη δημιουργία μιας κοινής δομής εργασίας και λήψης αποφάσεων για την ανάπτυξη των μέτρων πρόληψης της βίας σε επίπεδο σχολείων και τάξεων. Οι συμβάσεις μεταξύ των σχολείων και των γονέων είναι βασισμένες στους κανόνες και τις έννοιες που χρησιμοποιούνται στα σχολεία. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί συνεργάζονται συχνά μεταξύ τους σχετικά με τα διάφορα ζητήματα που αφορούν τη βία στα σχολεία, αλλά και την επίλυση προβλημάτων και την παροχή συμβουλών.

Όσον αφορά στη συνεργασία με την αστυνομία, στη Γερμανία η προσέγγιση ποικίλλει από περιοχή σε περιοχή, εφόσον η ευθύνη για μια τέτοια πολιτική εναπόκειται στα ομόσπονδα κρατίδια. Όπου υπάρχει υψηλό επίπεδο περιστατικών βίας σε ένα δεδομένο ίδρυμα, μπορεί να εισαχθούν περίπολοι και έλεγχοι της αστυνομίας στις εισόδους.

Στην **Αγγλία και την Ουαλία**, τα σχολεία συνεργάζονται με άλλους εταίρους όσον αφορά στη βία στα σχολεία, όταν είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Τα παιδιά που μπορεί να έχουν ιδιαίτερες δυσκολίες θα υποστηριχθούν από μια σειρά επαγγελματιών, συμπεριλαμβανομένων των ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών, θεραπόντων παιχνιδιού, θεραπόντων τέχνης και συμβούλων, εκτός από τους εκπαιδευτικούς στο σχολείο. Η Υπηρεσία Υγείας παρέχει επίσης υποστήριξη στους νέους και τις οικογένειες μετά από αποπομπή από τα σχολεία. Όπου είναι

απαραίτητο, το σχολείο μπορεί επίσης να κάνει αξιολόγηση του πιθανού κινδύνου βίαιης συμπεριφοράς από ένα μεμονωμένο παιδί, προκειμένου να εφαρμοστούν οι διαδικασίες για να μειωθεί η πιθανότητα τέτοιας συμπεριφοράς.

Πολλά σχολεία ενεργοποιούν μια σύμβαση Σπιτιού-Σχολείου επιδιώκοντας να εξασφαλίσουν ότι η αξία της ειρηνικής επίλυσης των δυσκολιών υποστηρίζεται από τους γονείς/τους κηδεμόνες.

Πάλι στην Αγγλία και την Ουαλία, είναι τώρα σύνηθες για τα σχολεία να υπάρχουν στενές σχέσεις με την τοπική αστυνομία. Στο Λονδίνο, παραδείγματος χάριν, εάν ένα ασθενοφόρο καλείται σε ένα σχολείο λόγω τραυματισμού, η αστυνομία καλείται ταυτόχρονα. Εάν η βλάβη έχει προκληθεί από έναν σπουδαστή, είτε τυχαία είτε σκόπιμα, η αστυνομία θα συζητήσει με το σχολείο ποια περαιτέρω δράση απαιτείται. Σε μερικές περιπτώσεις η αστυνομία μπορεί να έχει άτυπη συνομιλία με τον σπουδαστή που προκάλεσε τον τραυματισμό, για να καταστήσει σαφές ότι η συμπεριφορά, που προκαλεί βλάβη σε δημόσιο χώρο, μπορεί να αποτελέσει ποινικό αδίκημα.

Στην **Ισπανία**, θεωρείται σημαντικό να συνεργαστούν εκπαιδευτικοί από διαφορετικά σχολεία που εργάζονται για την αποτροπή και τη βελτίωση των σχολικών σχέσεων. Επιπλέον, η μεσολάβηση χρησιμοποιείται στα ισπανικά σχολεία με εκπαιδευτικό τρόπο. Η μεσολάβηση έχει αποδειχθεί μια πολύ θετική μέθοδος που κάνει τους ανθρώπους (σπουδαστές, γονείς και εκπαιδευτικούς) να σκεφτούν για τις διαπροσωπικές σχέσεις.

Προκειμένου να βελτιωθεί η συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών στην Ισπανία, η FECCOO έχει εφαρμόσει ένα πρόγραμμα αποκαλούμενο «Atlantida», που στοχεύει στη διευκόλυνση της ανταλλαγής εμπειριών των εκπαιδευτικών, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής υλικών που χρησιμοποιούνται στην τάξη. Η FECCOO αρχίζει αυτήν την περίοδο ένα νέο πρόγραμμα, βασισμένο στην ίδια ιδέα, αποκαλούμενο «Redes» (δίκτυο). Το «Redes» χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο για να παραδώσει εκπαιδευτικά μαθήματα και για την ανταλλαγή εμπειριών. Το πρώτο βήμα του προγράμματος περιλαμβάνει δραστηριότητες ευαισθητοποίησης και επικοινωνίας που στοχεύουν στους εκπαιδευτικούς προκειμένου να εισαχθεί το πρόγραμμα σε όλη τη χώρα.

Όταν πρόκειται για τις σχέσεις με την αστυνομία, οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές έχουν καθήκον να καλέσουν την αστυνομία, εάν πιστεύουν ότι ένας σπουδαστής απειλείται από έναν ενήλικο ή έναν άλλο σπουδαστή, στο σπίτι, στο σχολείο ή έξω από το σχολείο.

5. Επίπεδο Συνδικάτων

Όλα τα συνδικάτα αναφέρουν ότι αναλαμβάνουν εργασία για μέλη και εξ ονόματος μελών σχετικά με τη βία στα σχολεία. Η εστίαση της εργασίας ποικίλλει, αλλά ένα κοινό ενιαίο θέμα είναι η ανάγκη για τα σχολεία να είναι ασφαλή και να υπάρχει διαθέσιμος χρόνος στο αναλυτικό πρόγραμμα που θα επιτρέπει τη συζήτηση σχετικά με την «αγωγή πολίτη», που έχει ως σκοπό να προωθήσει τη θετική συμπεριφορά. Όλα τα συνδικάτα, επίσης, αναφέρουν ότι έχουν συστήματα υπεράσπισης για τα μέλη που έχουν υποστεί τραυματισμό στην εργασία.

Ένα βασικό θέμα για τα συνδικάτα πρέπει να είναι τα δύο στοιχεία της αξιολόγησης του κινδύνου και της υποστήριξης των θυμάτων. Στο **σουηδικό πλαίσιο** αυτά τα δύο είναι και πολύ ψηλά στην ημερήσια διάταξη.

Στην **Αγγλία και την Ουαλία** η αξιολόγηση του κινδύνου χρησιμοποιείται καλά σε σχέση με μερικές πτυχές της σχολικής ζωής, αλλά δεν είναι σταθερή σε ολόκληρο τον πίνακα. Η υποστήριξη θυμάτων σε σχολικό επίπεδο ποικίλλει επίσης, αλλά οι εκπαιδευτικοί που είναι θύματα έχουν δικαίωμα να κάνουν προσφυγή στην Εθνική Αρχή Αποζημιώσεων Τραυματισμών. Οι προσφυγές μπορούν επίσης να γίνουν στο πλαίσιο αυτών των συμφωνιών, ακόμα κι αν ένας εκπαιδευτικός τραυματίζεται τυχαία κατά τη διάρκεια ενός περιστατικού βίας, παραδείγματος χάριν κατά τη διάρκεια της διακοπής συμπλοκής μεταξύ δύο σπουδαστών. Έχει γίνει επίσης εργασία από τα συνδικάτα στο Ηνωμένο Βασίλειο για να παραχθούν πρότυπες πολιτικές συμπεριφοράς και η NUT έχει πολιτική για την αντιμετώπιση της σεξουαλικής παρενόχλησης στα σχολεία.

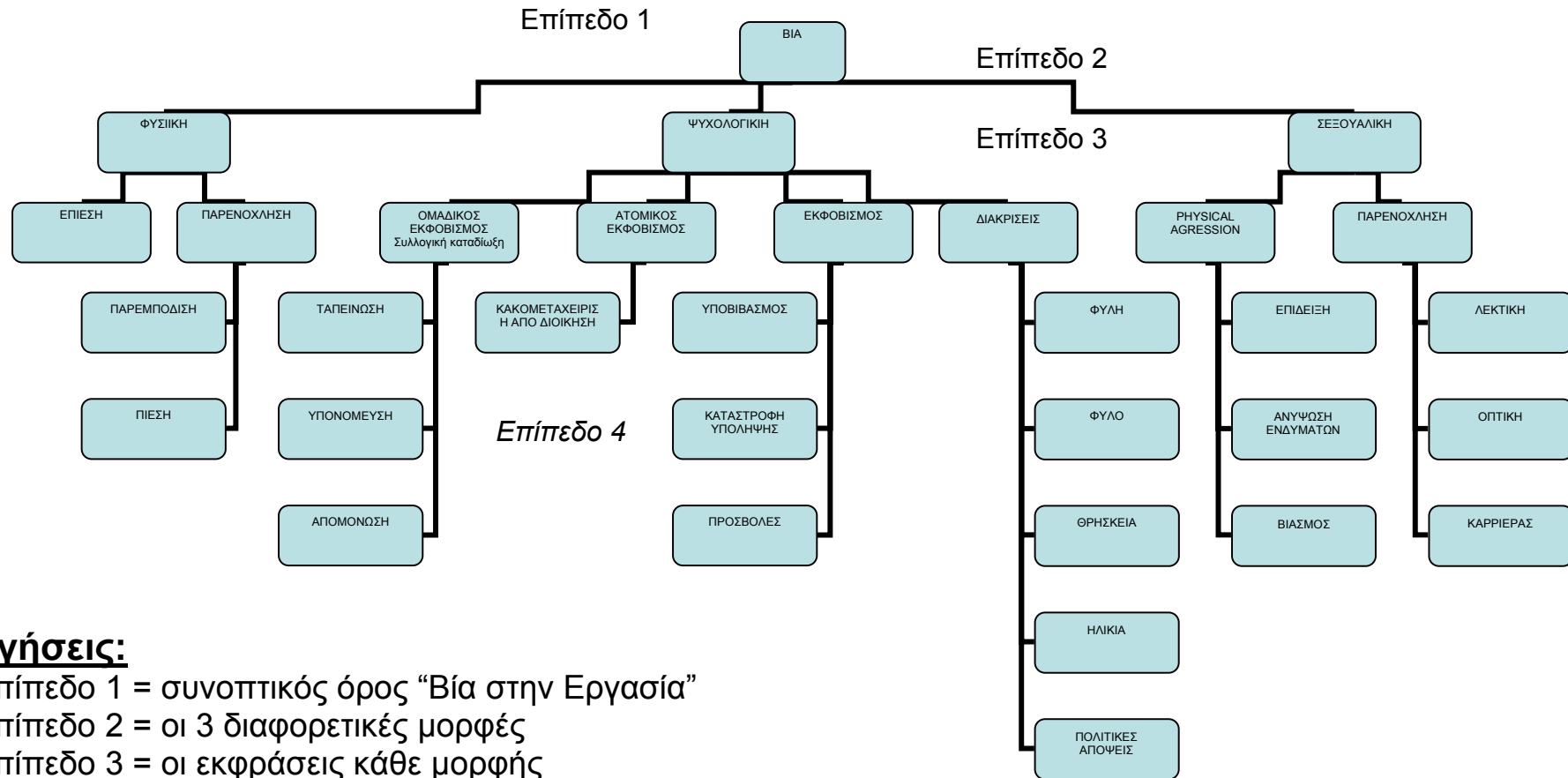
Στη **Γερμανία** η εργασία είναι εν εξελίξει για την έρευνα του κυβερνο-εκφοβισμού και τα αποτελέσματά του στους συνδικαλιστές, καθώς επίσης και την ανάπτυξη της πολιτικής για την πρόληψη της βίας και την επέμβαση σε κρίσεις.

Στη **Βουλγαρία** το συνδικάτο επιδιώκει να αναπτύξει την πολιτική σε σχέση με τα προγράμματα σχολικής υποστήριξης και να βελτιώσει το σχολικό περιβάλλον. Αυτή η εργασία τοποθετείται στα πλαίσια της ανάπτυξης των καλών σχέσεων μεταξύ σπιτιού και σχολείου.

Στην **Ισπανία**, το συνδικάτο FECCOO λειτουργεί στα διάφορα προγράμματα που στοχεύουν στην ανάπτυξη των σχολικών πολιτικών προωθώντας την κουλτούρα ειρήνης μεταξύ των σπουδαστών. Το σημαντικότερο παράδειγμα είναι το πρόγραμμα «Σχολείο, χώρος ειρήνης», που εφαρμόζεται στην Ανδαλουσία σε περισσότερα από 1600 σχολεία. Κάθε σχολείο έχει έναν συντονιστή προγράμματος μεταξύ των εκπαιδευτικών, αρμόδιο για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των διάφορων δραστηριοτήτων για την προώθηση της κουλτούρας ειρήνης στο σχολείο.

Για εκείνα τα συνδικάτα που δεν έχουν ακόμα ένα πρόγραμμα εργασίας για να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της πρόληψης της βίας στον τομέα της εκπαίδευσης, το ενημερωτικό δελτίο 47 από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία παρέχει έναν άριστο ορισμό της βίας στην εργασία, καθώς επίσης και μια περιγραφή των συνεπειών, συν τους πίνακες ελέγχου που ακολουθούνται για την παρεμπόδιση της βίας και την ελαχιστοποίηση της βλάβης μετά από περιστατικά βίας.

Παράρτημα 1: Πρόταση της ETUC για τη ταξινόμηση της βίας και της παρενόχλησης στην εργασία (*)

Επεξηγήσεις:

- Επίπεδο 1 = συνοπτικός όρος “Βία στην Εργασία”
- Επίπεδο 2 = οι 3 διαφορετικές μορφές
- Επίπεδο 3 = οι εκφράσεις κάθε μορφής
- Επίπεδο 4 = παραδείγματα για τις διάφορες εκφράσεις στην εργασία

(*) Αυτός ο πίνακας, που χρησιμοποιήθηκε από την αντιπροσωπεία της ETUC κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων για τη συμφωνία-πλαίσιο της EU, παρέχεται ως απεικόνιση της πολυπλοκότητας αυτών των φαινομένων. Όμως, δεν θα έπρεπε να θεωρηθεί ως η μόνη προτεινόμενη ταξινόμηση της βίας και της παρενόχλησης στην εργασία.